

Beroepsstandaarden Talendocent

De Beroepsstandaarden en Registratie in het Talenonderwijs (BiT) zijn ontwikkeld in opdracht van Levende Talen en in afstemming met het SBL. De beroepsstandaarden in dit document zijn uitgewerkt door een team van docenten uit en met feedback van diverse secties van Levende Talen, onder coördinatie van het IVLOS.

Registratie in BiT kent de volgende **doelen**:

- **het stimuleren van de professionele ontwikkeling** van de individuele talendocent en van de beroepsgroep als geheel;
- **het aantonen en borgen van kwaliteit** van de individuele talendocent en van de beroepsgroep als geheel.

De **beroepsstandaarden** beschrijven de vakspecifieke terreinen waarop een talendocent expertise bezit en zich verder dient te kunnen bekwamen. De beroepsstandaarden zijn *geen* beoordelingsinstrument, maar een indicatie van de expertisegebieden van de talendocent. Op ieder van de genoemde gebieden bezit een talendocent basisexpertise; de docent bepaalt en motiveert zelf op welke gebieden, en dus voor welke standaarden, hij zich verder wil ontwikkelen. Om zich te kunnen registreren als talendocent, werkt een docent planmatig aan zijn/haar eigen professionele ontwikkeling, volgens de richtlijnen die zijn uitgewerkt in het document Registratieprocedure BiT.

De registratieprocedure is een **middel** om de professionaliseringsmogelijkheden, de professionaliseringsinhoud en de professionaliseringskwaliteit in handen van de beroepsgroep zelf te houden. Om zich te kunnen registreren en om geregistreerd te blijven, dienen docenten de ruimte en middelen te krijgen om zich te kunnen blijven professionaliseren op de hier door de beroepsgroep uitgewerkte standaarden.

Het document **Beroepsstandaarden Talendocent** onderscheidt vier vakspecifieke domeinen: Vakkennis; Leerprocessen; Toetsing en feedback geven; Contexten. Op ieder domein zijn vier beroepsstandaarden geformuleerd, waarop iedere ervaren docent basisexpertise bezit. De standaarden beschrijven waaruit deze expertise kan bestaan. Voorbeelden van de manier waarop de expertise in de praktijk zichtbaar kan zijn, staan weergegeven als indicatoren. De indicatoren zijn geen beoordelingscriteria, maar zijn bedoeld om een concreet beeld te geven van de manier waarop beheersing van vakspecifieke expertise volgens de standaarden in de praktijk zichtbaar *kan* zijn. De indicatoren zijn ook bedoeld om docenten een idee te geven van praktijksituaties waarop zij zich professioneel kunnen ontwikkelen.

Deze beroepsstandaarden zijn zo veel mogelijk geformuleerd voor de volle breedte van het talenonderwijs in Nederland. Waar specificatie noodzakelijk was, is gekozen voor een focus op het VO. Daarom ook wordt gesproken over 'leerlingen'; overal waar 'leerlingen' staat, kan echter ook 'cursisten/studenten' gelezen worden.

Beroepsstandaarden Talendocent

Een talendocent onderschrijft de volgende vakspecifieke beroepsstandaarden en werkt planmatig aan de verdere beheersing ervan:

Vakkennis

Een talendocent¹ beheerst de doeltaal minimaal op het eindniveau van de vereiste beroepsopleiding en staat boven de stof die hij/zij² moet onderwijzen. Hij beschikt daartoe over voldoende vakspecifieke kennis en is goed op de hoogte van de achtergronden van het vakgebied en van het doeltaalgebied.

1. **Een talendocent beheerst de doeltaal vloeiend in alle taalvaardigheden.** Hij beschikt over de noodzakelijke kennisbasis om planmatig te werken aan de verdere ontwikkeling van zijn taalvaardigheden.
2. **Een talendocent heeft brede en actuele kennis van culturele en maatschappelijke ontwikkelingen en achtergronden van relevante doeltaallanden.** Hij past deze inzichten kritisch en bewust toe bij het inrichten van zijn onderwijs.
3. **Een talendocent heeft relevante vakspecifieke kennis voor het type onderwijs dat hij verzorgt.** (bij voorbeeld over literatuur/fictie, vaktaal, grammatica, spelling, strategieën, schrijfdoelen, tekstsoorten, meertaligheid). Hij past deze inzichten kritisch en bewust toe bij het inrichten van zijn onderwijs.
4. **Een talendocent is op de hoogte van de grondslagen en geschiedenis van het vakgebied, taalverwervings- en taalonderwijsprincipes en taalniveau-beschrijvingen.** Hij past deze inzichten kritisch en bewust toe bij het inrichten van zijn onderwijs.

Indicatoren (handelingsvoorbeelden)

De talendocent ...

- kent zijn eigen taalvaardigheidsniveau volgens het Europees Referentiekader en werkt van daaruit gericht aan persoonlijke taalleerdoelen. (beroepsstandaard 1)
- gebruikt de taal in leefgemeenschappen waar de doeltaal gebruikt wordt: in alledaagse en professionele contacten in/met het doeltaalland; mondeling, schriftelijk en online. (1, 2)
- leest/kijkt regelmatig boeken, films, kranten en actualiteitenprogramma's in de doeltaal, en is zich daarbij bewust van relevante inhoud, terminologie, taalgebruik, functionaliteit, morele en ethische dimensies voor zijn onderwijs. (1, 2)
- kan zijn vakmatig handelen toelichten en onderbouwen in de doeltaal. (1)
- houdt via de media actuele maatschappelijke, onderwijskundige en culturele ontwikkelingen bij uit relevante doeltaallanden. (2)
- stemt zijn cultureel-maatschappelijke kennisontwikkeling af op de leerdoelen, culturele achtergronden, niveau en belangstelling van zijn leerlingen. (2)
- beheerst de inzichten en terminologie van de doeltaal m.b.t. de relevante kennisgebieden op zo'n niveau dat hij deze kennis kan toepassen bij het verzorgen van zijn onderwijs. (3)
- houdt actuele ontwikkelingen bij rond zijn vakgebied, en vormt zich een mening rond de relevantie van die ontwikkelingen voor zijn onderwijs. (4)

¹ Deze versie is geformuleerd voor docenten mvt; voor docenten Nederlands is een parallelle versie ontwikkeld.

² Overall waar sprake is van 'hij/hem/zijn', moet vanzelfsprekend ook 'zij/haar' gelezen worden.

Beroepsstandaarden Talendocent

- leest vaktijdschriften en vakwebsites, ook in de doeltaal, en haalt daaruit relevante inzichten en ideeën voor zijn onderwijs en zijn eigen ontwikkeling. (4)

Beroepsstandaarden Talendocent

Leerprocessen

Een talendocent heeft vakdidactisch inzicht en vaardigheden op zo'n niveau dat hij leerdoelen, activiteiten en materialen kan ontwikkelen en toepassen in aansluiting op de doelen en niveaus van zijn leerlingen.

5. **Een talendocent is in staat relevante en haalbare taalleerdoelen te stellen en op basis daarvan betekenisvolle, stimulerende en leerzame (series van) taalleeractiviteiten te kiezen en/of ontwikkelen.** Hij houdt daarbij rekening met verschillende talige en culturele achtergronden, niveaus, leerstijlen en beroepsvoorbereidingen.
6. **Een talendocent is in staat zijn onderwijs zo te organiseren dat de leerlingen actief en betekenisvol gebruik maken van de doeltaal. Hij gebruikt daartoe ook zelf zo veel mogelijk de doeltaal.** Hij kan daarbij zijn taalgebruiksniveau variëren en aanpassen aan het begrips- en ontwikkelingsniveau van zijn leerlingen.
7. **Een talendocent is in staat onderwijs te ontwikkelen en verzorgen gericht op het verwerven van taalvaardigheden en vakspecifieke kennis in onderlinge samenhang.** Daarbinnen kan hij de verwerving bevorderen van relevante grammaticale structuren en woordenschat.
8. **Een talendocent is in staat gevarieerd, uitdagend en actueel leermateriaal te selecteren en ontwikkelen dat aansluit bij de leerdoelen en het individuele type leerling.** Hij kan daarbij kritisch gebruikmaken van bestaande leergangen en verantwoorde keuzes maken uit verschillende media.

Indicatoren (handelingsvoorbeelden)

De talendocent ...

- formuleert, verantwoordt en evalueert op groep en individu afgestemde taalleerdoelen voor de kortere en langere termijn. (5)
- werkt samen met collega's, ook van andere (talen)secties, om taalleerdoelen, didactische aanpak en gebruikte materialen en activiteiten af te stemmen en verder te ontwikkelen. (5)
- maakt zijn leerlingen bewust van de wijze waarop ze een taal leren en hoe ze dat het beste kunnen aanpakken. (5)
- spreekt zo veel mogelijk de doeltaal en stimuleert in alle werkvormen de leerlingen ook om dat te doen. (6)
- stemt de ontwikkeling van activiteiten ook af op buitenschools leren, in de dagelijkse praktijk en/of in relevante doeltaallanden. (6)
- maakt verantwoorde keuzes uit verschillende didactische invalshoeken en werkvormen voor taalvaardigheidsonderwijs. (7)
- maakt verantwoorde keuzes uit verschillende didactische invalshoeken en werkvormen voor literatuur- en/of leesbevorderend onderwijs. (7)
- verzamelt en ontwikkelt eigen taalmateriaal gebaseerd op authentiek bronmateriaal dat aansluit bij de belangstelling, niveau en leerdoelen van zijn leerlingen. (8)
- maakt voor werkvormen en materialen gebruik van verschillende media, incl. ICT, en maakt daarbij praktisch en inhoudelijk verantwoorde keuzes. (8)

Beroepsstandaarden Talendocent

Toetsing en feedback geven

Een talendocent kan het taalleerproces van zijn leerlingen toetsen en evalueren, en op basis daarvan zowel bruikbare feedback geven als het onderwijsleerproces aanpassen als dat op grond van de evaluatie nodig blijkt.

9. **Een talendocent heeft inzicht in het taalleerproces en het beheersingsniveau van de groep en van individuele leerlingen.** Hij kiest en gebruikt voor dat doel geschikte en betrouwbare taaltoetsen en evaluatievormen. Op basis van toetsresultaten neemt hij beslissingen over de inrichting en uitvoering van het onderwijs, en over de begeleiding van individuele leerlingen.
10. **Een talendocent kan de keuze van ontwikkelde en gebruikte leeractiviteiten, leer- en toetsmaterialen verantwoorden,** evalueren op hun effectiviteit voor de doelgroep, en waar nodig aanpassen.
11. **Een talendocent is in staat evaluatie en feedback te richten op inhoud, adequaatheid en aanpak bij het begrijpen en gebruiken van taal.** Hij kiest de omvang, vorm en niveau van feedback en evaluatie zo dat die het taalleerproces van de leerlingen zo goed mogelijk bevorderen.
12. **Een talendocent begeleidt de leerlingen tot taalgebruikers die de taal op hun niveau voor relevante praktische doelen kunnen gebruiken.** Hij begeleidt de leerlingen bij het zelfsturen van hun taalleerproces door hen feedback te geven die hun taalontwikkeling, taalinzicht en interesse voor taal en cultuur bevordert. Hij bereidt de leerlingen voor op een zelfstandige voortzetting van hun taalontwikkeling buiten het onderwijs.

Indicatoren (handelingsvoorbeelden)

De talendocent ...

- ontwikkelt en gebruikt toetsen waarmee verschillende taalvaardigheden evenwichtig geëvalueerd worden. (9)
- ontwikkelt en gebruikt diagnostische toetsen met als doel het leerproces van de leerling te kunnen volgen en daar zijn onderwijs op af te stemmen. (9)
- kan het taalvaardigheidsniveau van de leerlingen relateren aan de niveaus van het Europees Referentiekader. (9)
- beoordeelt het taalleerproces van de leerlingen volgens een transparante en betrouwbare procedure. Hij vergroot de objectiviteit van de beoordeling door zijn toetsen en oordelen met collega's te bespreken en indien gewenst meerdere beoordelaars in te schakelen. (10)
- gaat systematisch na wat het effect van activiteiten, leer- en toetsmaterialen is op de taalontwikkeling van zijn leerlingen en werkt op basis daarvan voortdurend en planmatig aan de verbetering van zijn onderwijs. (10)
- werkt samen met collega's, ook van andere (talen)secties, om taalleerdoelen, didactische aanpak en gebruikte materialen en activiteiten af te stemmen en verder te ontwikkelen. (10)
- geeft de leerlingen feedback op hun leerproces en leerresultaat, afgestemd op hun niveau en leerdoelen. (11)
- stimuleert en begeleidt de leerlingen om feedback te geven op taaluitingen van anderen en zorgt ervoor dat deze feedback constructief en bruikbaar is. (11)
- maakt leerlingen bewust van hun taalleerdoelen, taalniveau en taalontwikkeling, bij voorbeeld door een taalportfolio bij te laten houden. (12)
- laat leerlingen succes ervaren door op hun taalvaardigheidsniveau praktisch relevante activiteiten te laten uitvoeren. (12)
- maakt leerlingen bewust van het belang en nut van taal in de dagelijkse praktijk, de beroepspraktijk en het onderwijs. (12)

Beroepsstandaarden Talendocent

Contexten

Een talendocent is op de hoogte van de contexten en verhoudingen van zijn vak, doeltaal en relevante doeltaallanden, met betrekking tot zijn leerlingen, zijn school, de beroepsgroep en de samenleving.

13. **Een talendocent is zich ervan bewust dat taal een van de uitdrukingsvormen is van een bepaalde cultuur. De docent is vertrouwd met het dagelijks leven en werken in landen waar de doeltaal gebruikt wordt.** Hij kent relevante talige en culturele verwachtingen, behoeften en misverstanden die kunnen ontstaan in het contact tussen mensen uit de Nederlandse samenleving en het doeltaalgebied. Hij maakt leerlingen hiermee vertrouwd, zodat zij begrijpen wat zij in contacten met mensen uit deze landen kunnen verwachten.
14. **Een talendocent is zich bewust van de talige en culturele achtergrond en diversiteit van zijn leerlingen** en de mogelijke invloed daarvan op het leren van en de belangstelling voor taal en cultuur.
15. **Een talendocent is zich bewust van de rol en positie van het vak in de school.** Hij ontwikkelt en evalueert zijn onderwijs in afstemming met collega's binnen en buiten de sectie, gericht op de relatie tussen talen, cultuur en leefwereld.
16. **Een talendocent is zich bewust van relevante opvattingen over de positie, rol en perceptie van zijn taal en vak in het onderwijs en de maatschappij.** Hij neemt actief deel aan de activiteiten van en het debat in de vakspecifieke beroepsgroep.

Indicatoren (handelingsvoorbeelden)

De talendocent ...

- stimuleert leerlingen maatschappelijke en culturele overeenkomsten en verschillen tussen Nederland en doeltaalgebied te herkennen, begrijpen en ermee omgaan (13).
- stimuleert internationaliserings- en uitwisselingsprojecten en heeft een actieve rol in de organisatie daarvan. (13)
- maakt gebruik van 'native speakers' in het onderwijs, niet alleen als 'modeltaalspreker', maar ook als 'expert' van cultuur en dagelijks leven. (13)
- ontwikkelt en gebruikt werkvormen en materialen waardoor leerlingen zich bewust worden van de relatie tussen taalgebruikssituaties en taalgebruiksvormen (terminologie, beleefdheid, alledaagsheid enz.). Hij maakt gebruik van media uit het doeltaalgebied om deze verschillen en overeenkomsten te illustreren (13)
- ontwikkelt opdrachten en voert deze uit die de leerlingen prikkelen om na te denken over hun eigen opvattingen en gewoontes en die van de ander. Hij bevordert daarbij ook het aanleren van een kritische houding t.o.v. stereotypen. (14)
- werkt samen met collega's om taalleerlijnen of vakoverstijgende opdrachten te ontwikkelen, en vorm te geven aan taalbeleid in de school. (15)
- neemt deel aan georganiseerde en informele bijeenkomsten en informatie-uitwisseling van vakgenoten, evt. ook via vakspecifieke internet-communities. (16)
- is binnen en buiten het onderwijs een kritisch pleitbezorger van zijn vak, de taal en de betreffende cultuur. (16)